

Viktimizacijska študija na slovenskih kmetijah 2020–2021¹

Gorazd Meško², Katja Eman³

V prispevku predstavljamo rezultate pilotske viktimizacijske študije na kmetijah, ki je bila izvedena v letih 2020 in 2022 na vzorcu 534 oseb, ki živijo na slovenskih kmetijah. Rezultati študije so pokazali, da anketirancem največ zaskrbljenosti povzroča premoženjska kriminaliteta. Kot problematične oblike nezakonitih dejanj v svojem okolju zaznavajo onesnaževanje in ogrožanje pridelkov, nezakonit lov in ribolov, spolno nasilje, pa tudi neprimerno vedenje, povezano z uživanjem alkohola. Mnenje o policiji je pozitivno, a bi ga bilo možno izboljšati z več prisotnosti med ljudmi. Preventivni ukrepi ljudi na kmetijah so predvsem s področja situacijskega preprečevanja kriminalitete kot na primer videonadzor, obodne ograje, opozorilne table, opozorilna signalizacija, štetje živine in označevanje lastnine. Na koncu prispevka avtorja razpravljata o možnostih za hitrejšo in učinkovitejšo pomoč žrtvam ter uvedbo preventivnih ukrepov z namenom preprečevanja viktimizacij na podeželju.

Ključne besede: ruralno okolje, ruralna kriminologija, ruralna kriminaliteta, viktimizacije, viktimizacijska študija, Slovenija

UDK: 343.988(497.4)

1 Uvod

Kriminaliteta in viktimizacije na podeželju so bile dolga leta zanemarjene v kriminološkem in viktimološkem raziskovanju. Z vidika varnosti posameznika so viktimizacije neenakomerno porazdeljene ali osredotočene na posebne skupine (Ceccato, 2016), kar se kaže tudi na podeželju. Barclay (2016) ugotavlja, da so viktimizacije na podeželju predvsem tam, kjer prevladuje kmečko prebivalstvo, ki se ukvarja s kmetijstvom, torej na kmetijah. Kazniva dejanja so – poleg običajne kriminalitete, ki je značilna za mestna okolja (premoženjska in nasilna kriminaliteta) – na podeželju povezana z ogrožanjem zanesljive oskrbe s hrano za živino in trgovanjem, ki kmetom povzroča visoke stroške zaradi izgubljene proizvodnje in stroškov, povezanih z delom, ter višjih zavarovalnih premij, ki vplivajo na moč lokalnega gospodarstva. Viktimizacije so pri tem predvsem ekonomske, in sicer zaradi izgub pri kmetovanju, so pa zaznavne še številne druge oblike viktimiziranosti na podeželju. Ni nujno, da so vse

vrste tveganj in viktimizacij posledica kaznivih dejanj, imajo pa negativne posledice za kmetovanje in blaginjo kmetov.

Kriminaliteta na podeželju ima finančne, čustvene in fizične posledice za žrtve, njihove sorodnike in skupnost ter lahko privede do dolgoročnih posledic (McKechnie, 2019). Barclay (2016) poudari, da čeprav kmetje utrpijo veliko finančno in osebno škodo, je policiji prijavljenih le malo kaznivih dejanj. Pregled preteklih študij in analize podatkov o kriminaliteti so pokazali, da se kriminaliteta na splošno pogosteje pojavlja in je bolj problematična v urbanih okoljih kot pa na podeželju, a ne gre zanemariti dejstva, da so posamezne oblike ruralne kriminalitete posebne glede dinamike in pogostosti (na primer premoženjska kriminaliteta, nasilje v družini, spolno nasilje). V podeželskih skupnostih je toleranca do nasilja med prebivalci precej visoka, ljudje so med seboj tudi povezani in odvisni drug od drugega, zato nekaterih incidentov nikoli ne prijavijo pristojnim organom (Ceccato, 2021; Harkness, 2021).

Ruralna kriminologija je dokaj nova veja kriminologije, ki se intenzivneje razvija v zadnjih dvajsetih letih. Osredotoča se na pojavnost in pojavne oblike kriminalitete na podeželju, kjer se kot žrtve oziroma oškodovanci pojavljajo prebivalci (kmetje in prebivalci podeželja) in njihovo ruralno okolje. Ruralna kriminologija ugotavlja, da so medosebni spori, zloraba drog in alkohola ter nasilje v družini med najpogostejšimi oblikami medosebne kriminalitete na podeželju. Pretekle študije pričajo, da kazniva dejanja največkrat ostanejo v sivem polju. Študije ruralnih kriminologov in viktimologov so pokazale, da manjša zgoščenost prebivalcev, posebni (bolj osebni)

¹ Prispevek je nastal v okviru programske skupine na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru v okviru projekta Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava med ruralnimi in urbanih okolji (P5-0397, 2019–2024).

² Dr. Gorazd Meško, redni profesor za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija.
E-pošta: gorazd.mesko@um.si

³ Dr. Katja Eman, izredna profesorica za kriminologijo, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Mariboru, Slovenija.
E-pošta: katja.eman@um.si

družbeni odnosi z višjo stopnjo socialne kohezije, organizirano (čisto) okolje, višja raven pomoči med sosedi in okrepljen neuradni družbeni nadzor vplivajo na nizko stopnjo kriminalitete na podeželju glede na kriminaliteto v mestih, kar pa ne pomeni, da je kriminaliteta na podeželju zanemarljiva (Donnermeyer in Barclay, 2005; Eman in Bulovec, 2023; Harkness, 2017, 2021; Mears idr., 2007; Meško, 2020; Meško in Eman, 2023; Weisheit in Donnermeyer, 2000).

V slovenskem prostoru je bila v okviru viktimološkega raziskovanja pozornost tudi v preteklosti namenjena žrtvam oziroma oškodovancem kriminalitete. Slovenija je vse od leta 1992 del mednarodne viktimizacijske študije (ICVS). Pavlovič (1998) je podrobneje predstavil rezultate prvih dveh mednarodnih anket o kriminaliteti oziroma viktimizaciji v Sloveniji. Rezultati so pokazali, da je bila stopnja viktimizacije stabilna, premoženjska kriminaliteta je naraščala, pri čemer je posebej skrb vzbujajoč porast ropov in vlomov s telesnimi napadi. Anketiranci, žrtve oziroma oškodovanci, so opozarjali na pomanjkanje oblik pomoči žrtvam kriminalitete za zmanjšanje posledic viktimizacije in preprečevanje vnovične viktimizacije. Zadnja reprezentativna viktimizacijska študija v slovenskem prostoru v okviru ICVS je bila izvedena pred dobrimi dvajsetimi leti (Umek, 2004). Po tem času pa v Sloveniji še ni bilo obsežne viktimizacijske študije, ampak le parcialne izključno na viktimizacije na kmetijah, do pričujoče študije v Sloveniji do zdaj ni izvedel še nihče. Treba je poudariti, da so izvedene ankete o kriminaliteti in viktimizacijah v okviru ICVS v Sloveniji povečini zajele anketirance iz urbanih okolij, pri čemer ruralno prebivalstvo in njihove težave pri izkušnjah s kriminaliteto niso bili zaznani. To poglobi problematiko z vidika triangulacije podatkov o kriminaliteti in viktimizacijah ter izpostavi pomembnost preučevanja ruralne kriminalitete in viktimizacij na podeželju.

Namen prispevka je na podlagi nacionalne viktimizacijske študije na kmetijah na slovenskem podeželju ugotoviti značilnosti kriminalitete na podeželju, vključno s težavami pri neprijavljanju različnih oblik kaznivih dejanj v številnih podeželskih skupnostih (kot so nasilje v družini, tatvine in podobno). Prav tako želimo predstaviti pomembnost ruralne kriminologije in viktimologije pri preučevanju kriminalitete na podeželju. Na koncu prispevka avtorja še razpravljata o posebnostih, značilnih za slovensko okolje, ter morebitnih možnostih za hitrejšo in učinkovitejšo pomoč žrtvam in izvajanje preventivnih ukrepov z namenom preprečevanja viktimizacij na podeželju, še posebej pa na kmetijah. Oblike kriminalnih dejavnosti na podeželju so bolj pestre, kot bi si lahko predstavljali na prvi pogled. Pregled literature o tem sledi v nadaljevanju prispevka.

2 Kriminaliteta in viktimizacija na podeželju

2.1 Kriminaliteta na podeželju – kriminologija in viktimologija prostora

Misel na podeželje običajno vzbudi idilične spomine ali misli na zeleno, neokrnjeno naravo, prostranost polj ter kmete in kmetije. Takšne romantične predstave o podeželski idili so pogosto zmotne, saj ne zajemajo kriminalne dejavnosti. Somerville idr. (2015) poudarjajo, da neopaznost in nepoznavanje značilnosti ruralnega okolja pomenita prednost storilcev, zato policija njihove dejavnosti ne odkrije in ne obravnava. Zato nekateri storilci izberejo ruralna okolja za svoje delovanje, predvsem v okviru organizirane kriminalitete (Meško, 2020). Smith idr. (2017), ki so preučevali 210 primerov kmetov v Združenem kraljestvu, vpletenih v goljufije, so ugotovili, da so bili v 207 primerih storilci kaznivih dejanj moški, kar odraža prevlado moških pri kmetovanju in nezakonitih dejavnostih. Nezakonite dejavnosti, ki so vključevale prekrške, ekološko, beloovratniško in drugo kriminaliteto, so izvajali na kmetijah. Manj pogosta je bila organizirana kriminaliteta, povezana s kmetijo (kot kraj dejanja) oziroma kmetovanjem (dejavnostjo), (na primer tihotapljenje in oskrba kriminalcev z mamili, cigaretami in strelnim orožjem). Opaziti je mogoče, da se je zaradi donosnosti poslov del organizirane kriminalitete preselil na podeželje (Jaensch in South, 2018). To velja do pred kratkim tudi za schengensko mejo v Sloveniji, ki je bila v celoti na podeželju. Za to dejavnost so značilni tihotapci, ki spremljajo migrante čez državno mejo (Meško idr., 2018). Ekološka kriminaliteta je druga najbolj pogosta oblika kriminalitete na kmetiji, ki je motivirana s finančnim vidikom varčevanja denarja in osebne koristi ali je storjena zaradi »pritiskov, ki so neposredno povezani z delovnimi vprašanji« (visoki, zaradi velikih stroškov težko dosegljivi okoljevarstveni standardi, finančne težave kmetije zaradi slabe letine, veliki stroški zaradi okvare strojev, plačilo sezonskih delavcev in drugo) (Eman in Bulovec, 2021). Sem uvrščamo onesnaževanje vode, zraka in tal (kot je na primer onesnaževanje vodnih virov z gnojevko ali odplakami), mučenje živali (kot je neopravljanje veterinarske oskrbe ali krutost do živali), kazniva dejanja zoper prostoživeče živali (kot je preživetje, ki vpliva na odstrel ali zastrupitev prostoživečih živali, nezakonito postavljanje pasti) in druga kazniva dejanja (kot je na primer krivolov v gozdovih, potokih in rekah) (Smith idr., 2017).

Gospodarska in beloovratniška kriminaliteta na podeželju sta pogostejši, kot kažejo statistike. Finančno motivirana kazniva dejanja na kmetiji vključujejo od davčne in zavarovalniške goljufije (kot so utaja ali izogibanje plačilu davkov in trošarin za vozila ali goljufanje pri zavarovalni dokumentaciji; fiktivne ali precenjene izgube živine in delovne opreme)

do uporabe kurilnega olja namesto goriva (kar zdajšnja vlada Republike Slovenije dopušča in v času energetske krize zaradi vojne v Ukrajini ni kaznivo) in kaznivih dejanj, povezanih z vzrejo živali (kot so uporaba nezakonitih veterinarskih zdravil in aditivov za živila, krutost do živali in trgovina z živalmi (Smith idr., 2017)). Redkejša kriminalna dejavnost na kmetiji spremeni kmetije v kriminalno okolje za pranje denarja ali kemikalij in odstranjevanje odpadkov. Storilci kaznivih dejanj kmetije uporabljajo tudi za skrivališča za droge, strelno orožje in ukradene predmete. Smith idr. (2017) ugotavljajo, da zasebnost in oddaljenost kmetijskih zemljišč pomenita priložnost za proizvodnjo drog, tatvine živine, pridelkov, delovne opreme in strojev. Obsežnost kriminalne dejavnosti na kmetiji je velika, med drugimi kriminalnimi dejavnostmi pa vključuje različne goljufije z mesom in hrano, kršitve vzreje živali (na primer hranjenje živali s steroidi ali aditivi za živila, nezakonite prakse zakola, organiziranje živalskih bojev), zaposlovanje nezakonitih migrantov, korupcije, podkupovanja in goljufije s subvencijami. Takšna kriminalna dejavnost na kmetiji vključuje tudi sodelovanje v organiziranem kriminalu (kot je plačilo za izsiljevanje dolgov) in terorizmu (kot je preprodaja gnojil za proizvodnjo eksploziva). Kriminaliteta na podeželju oziroma ruralna kriminaliteta je najpogostejše usmerjena zoper kmetije in kmete ter vključuje širok nabor kaznivih dejanj, katerih vrsta in spremljevalne okoliščine so omejene izključno na podeželska območja (Ceccato, 2016; Ceccato in Dolmen, 2013):

- tatvina živine, vrtnin in pridelkov ter drugih kmetijskih proizvodov;
- vlomi in tatvine iz hiš in gospodarskih poslopij (denar in nakit, oprema, gorivo, strojna mehanizacija, gnojila);
- vandalizem na poljih ali predmetih;
- goljufije (na izdelkih ali hipotekah);
- požig;
- nezakonito odlaganje odpadkov;
- poškodovanje ali zloraba živali;
- zloraba delavcev na kmetijah;
- nezakonit lov (pogost pojav na podeželju kot problem socialnega ozadja posameznika, lahko pa je tudi dejavnost organizirane kriminalitete ali pojav tako imenovanega lovskega turizma).

Druga kazniva dejanja ekološke narave vključujejo (Harkness, 2021):

- nezakonito odlaganje odpadkov na kmetijah ter s tem onesnaženje vode, tal in zraka;
- tatvine vode iz namakalnih sistemov;
- nezakonita sečnja in tatvine lesa s kmetij, državnih gozdov in narodnih parkov;
- gojenje konoplje ali proizvodnja prepovedanih drog na kmetijskih zemljiščih (kot je konoplja med koruzo v hlevih).

Ruralna kriminaliteta vključuje kazniva dejanja, ki se zgodijo na podeželju in so povezana s kmetijstvom. Tu se soočamo z vprašanjem prepletanja izrazov »podeželska kriminaliteta«, »kriminaliteta na kmetijah« in »kmetijska kriminaliteta«. Smith (2010) bolj podrobno deli kriminaliteto na podeželju v štiri skupine: 1) kriminaliteta na kmetijah; 2) kriminaliteta zoper divje živali; 3) upravljanje nezakonitih podeželskih podjetij (na primer nedovoljena trgovina s cigaretami in veterinarskimi izdelki; nezakoniti pasji boji in vzreja pasjih mladičev; goljufije s subvencijami in davčne utaje; gojenje prepovedane konoplje; nezakonita pivovarska dejavnost); 4) »vaška« kriminaliteta (kršitve javnega reda in miru zaradi alkohola in prepovedanih drog, vandalizem do javnih zgradb, trgovina z drogami, nezakonito dirkanje z avtomobili).

Ceccato (2016) poudarja, da je kriminaliteta na kmetijah odvisna od okoliščin, zlasti od priložnosti za storitev kaznivega dejanja, dostopnosti tarč(e) in pomanjkanja nadzora ali varnosti. Večje nepremičnine so privlačnejše, saj imajo večje prostore, ki so bolj dostopni in hkrati nimajo ustreznega nadzora. Tatvine manjše opreme so pogostejše od velikih tatvin ali ropov, tatvin kemikalij ali goriv, vandalizma in vloma. Čeprav oprema morda ni vredna veliko, jo je lažje prenašati in je zato privlačnejša za odtujitev, shranjevanje in odlaganje. Teorijo priložnosti, ki kaže, da so bolj privlačne tarče pogostejše ukradene (Mears idr., 2007) velja upoštevati. Weisheit in Donnermeyer (2000) ter Ceccato in Dolmen (2011) uvrščajo premoženjska kazniva dejanja, kot so vlomi, tatvine in vandalizem, med najpogostejšo obliko kriminalitete na podeželju. Pri tem so nekatere kmetijske dejavnosti bolj dovzetne za kriminaliteto kot druge. Kmetije, ki so bile tarče kriminalcev, so bile obsežnejše, zemljišče ni bilo blizu glavnega bivališča in bilo je bližje mestnim središčem. Čeprav so kmetije vedeli za pojav kriminalitete v njihovi okolici, so le redki uvedli nove varnostne ukrepe (Donnermeyer in Barclay, 2005). Anderson in McCall (2005) ugotavljata, da imajo nekatere kmetije višjo stopnjo viktimizacije zaradi neustreznega skrbništva, večjega števila zaposlenih in obdelovalnih površin.

Analize statističnih podatkov o kriminaliteti razkrivajo, da je kriminaliteta na splošno pogostejša in bolj problematična na urbanih območjih, vendar se podeželska območja soočajo s sivim poljem kriminalitete, saj je v teh skupnostih strpnost med prebivalci razmeroma visoka. Nekaterih incidentov ne jemljejo resno ali o njih nikoli ne poročajo. Konvencionalna kriminologija je izhajala iz dejstva, da je kriminaliteta izhodiščno urbani pojav in da so gostejše poseljena naselja bolj dovzetna za kriminaliteto zaradi gostote prebivalstva in dnevnih migracij. Iz tega izhaja, da je žrtev na podeželju manj. Ruralna kriminologija temelji na nasprotnem mnenju in se zato osredotoča na preučevanje kriminalitet na podeželju, ki so bolj skrite kot tiste v mestnih okoljih. Študije kriminalitete na po-

deželju zahtevajo obsežen ter interdisciplinarni nabor teorij in metod, ki zagotavljajo smernice za obravnavo vse večjih količin podatkov iz razmeroma novih virov, kot so množični viri, družbeni mediji in prisotnost v okoljih, vključno z letalniki oziroma droni (Ceccato, 2021). Tucker (2015) poudari tudi industrializacijo kmetijstva in tehnološki napredek v kmetijski mehanizaciji, ki sta kmetije z različno drago opremo in živino naredila privlačne tarče organiziranih kriminalnih skupin. Ne glede na ta razvoj so podeželska okolja izpostavljena tudi drugim oblikam kriminalitete, kot so vandalizem, požigi in različne oblike tatvin. Torej kaznivih dejanj, značilnih tudi za druga okolja.

2.2 Viktimizacije na podeželju

Glede viktimizacij na podeželju Barclay (2016) ugotavlja, da so ljudje na podeželju najpogosteje izpostavljeni tatvinam, vlomom, ropom, telesnim poškodbam, posilstvom in poskusom umora. Glede premoženjske kriminalitete izstopajo tatvine kmetijskih strojev in opreme. Preostale oblike nasilja se bistveno ne razlikujejo od nasilja v urbanih okoljih. Te ugotovitve izhajajo iz policijske statistike, pri čemer se tudi na podeželju viktimizacija dogaja na treh ravneh, in sicer so to: primarna viktimizacija,⁴ sekundarna viktimizacija⁵ in terciarna viktimizacija,⁶ s katerimi se soočajo žrtve kaznivih dejanj. Hansen in Lory (2020) menita, da je stopnja pozornosti, namenjene kriminaliteti in policijski dejavnosti na podeželju, nesorazmerna z velikostjo in poseljenostjo podeželja. Podobno so policija in organi kazenskega pravosodja na podeželju tradicionalno delovali z manjšimi finančnimi sredstvi in osebjem kot v mestih. Hansen in Lory (2020) dodajata, da so tudi izvajalci storitev in pomoči za žrtve na podeželju premalo financirani in slabo opremljeni. Ne samo, da so v ruralnem okolju organi pregona številčno manjši, z

manj zaposlenimi in nižjimi proračuni kot njihovi kolegi iz urbanih okolij, majhna mesta in podeželska območja kažejo različne kulturne norme, ki narekujejo slog policijskega dela (znano kot policijsko delo na podeželju, za katerega so značilni storitveno in preventivno usmerjeni policisti), kar močno spominja na policijsko delo v skupnosti (Johnson in Rhodes, 2008).

Kmetje na splošno policiji prijavijo zelo malo kaznivih dejanj. Lovell (2016) predvideva, da so razlogi za neprijava vljanje lahko pomanjkanje znanja ali domneva, da policija ne bo uspešna, morda tudi, da bo nezainteresirana. Včasih se kmetje storilcu maščujejo sami ali pa se soočijo s strahom pred maščevanjem, če se uprejo storilcem (Ceccato, 2021). Dejavniki, ki so žrtvam preprečevali, da bi spregovorile o nasilju v družini, so bili ponos, sram, zasebnost, socialna in ekonomska odvisnost od moških ter zadrega poiskati pomoč zaradi normalizacije zanikanja pojava nasilja v družini. Naj poudarimo, da sram zaradi tega, da so žrtve nasilja v družini, nadalje varovanje zasebnosti v kombinaciji s socialno in ekonomsko odvisnostjo od moških ter odvrčanje skupnosti od žensk, ki iščejo pomoč, ostajajo skriti (Owen in Carrington, 2014). Viktimizirani posamezniki na podeželju nimajo dostopa do široke mreže pomoči in organizacij za delo z žrtvami. Prav tako je ena od glavnih ovir v žrtvah samih. Grossman idr. (2005) sem uvrščajo žrtvin strah pred pretrganjem družbenih vezi, nelagodje v uradnih postopkih, stigmatizacijo, povezano s spolnimi dejanji, in pomanjkanje prevoza oziroma nedostopnost različnih oblik pomoči.

Peek-Asa idr. (2011) so ugotovili, da je razdalja do najbližjega vira pomoči za žrtve nasilja med intimnimi partnerji vsaj trikrat večja za žrtve na podeželju v primerjavi z mesti. Več kot 25 % žensk na podeželju je živelo več kot 65 kilometrov od najbližjega vira pomoči. Poročali so tudi o višjih stopnjah resnosti (tj. fizične zlorabe) kot anketiranci v mestnem okolju. Pri tem DeKeseredy in Schwartz (2009) dodajata, da visoka stopnja nasilja v družini skupaj z omejenimi viri vodi v nevarne okoliščine za žrtve na podeželju, kjer se številni primeri nasilja v družini končajo usodno. Pri tem je posebej problematično pomanjkanje finančnih sredstev v večini podeželskih skupnosti. To zmanjšuje sposobnost ponudnika storitev in programov za pomoč žrtvam. Benson (2016) dodaja, da ponudniki storitev žrtvam v podeželskih okoljih pokrivajo večja geografska območja, kar povečuje tveganje nedosledne obravnave in omejuje dostop do teh žrtv brez osebnega prevoza. Weisheit idr. (2006) so te ovire opredelili kot ključne za manjše poročanje o viktimizaciji na podeželju in odvisnost od neučinkovitega neuradnega družbenega nadzora.

Žrtve se pogosto preveč bojijo nasilnežev, da bi prijavile nasilje v družini. Hansen in Lory (2020) poudarjata, da so

⁴ O primarni viktimizaciji govorimo, ko se sam zgodi proces/dogodek kaznivega dejanja, v katerega sta s sodelovanjem vpletena posameznik (ta, ki postane žrtev) in storilec.

⁵ Izraz povezujemo z nadaljnjim postopkom, ki se izvaja po storjeni viktimizaciji, v katerega je vključena stroka s področja preučevanja in pomoči žrtvi. Žrtev pogosto do nadaljnjega obravnavnega postopka še ne predela in ponotrani, kaj se ji je pri kaznivem dejanju zgodilo, zato se v viktimologiji takšna sekundarna viktimizacija razume kot vnovična zloraba žrtve, ki je podvržena neustreznim, nestrokovnim, pomanjkljivim in negativnim vplivom ter odnosu okolice (staršev, medijev, izpraševalcev) do žrtve in kazenskega pravosodja.

⁶ Terciarna ali deljena viktimizacija pomeni, da viktimizacijo povezujemo z osebami, ki so v odnosu in sodelovanju z žrtvijo kriminalitete. Te so osebi lahko naklonjene ali pa tudi ne. Tisti, ki občutijo prizadetost, ranljivost žrtve, bolj izražajo sočutnost in empatičnost do posameznika, ki jim je zaupal svojo zgodbo o tem, kako je postal žrtev kriminalitete.

pri žrtvah na podeželju ti strahovi še posebej zapleteni zaradi stvarnosti podeželskega življenja, kar pomeni, da če bi žena kmeta prijavila svojega nasilnega partnerja, bi si ponekod morala zagotoviti dostop do telefona (tj. stacionarna ali mobilna storitev) za klic in prevoz s kmetije (tj. avto, ki ga ne upravlja nasilnež). Če ne bi imela dostopa do takšnega vozila, bi bila potem odvisna od odzivnih časov policije in ekip nujne medicinske pomoči ter razmer na cesti na dan prijavljene dogodka. Službe za nujne primere lahko na podeželju potrebujejo eno uro (ali celo več), da dosežejo kraj prijave dogodka. Na žalost se žrtve na podeželju tega zelo dobro zavedajo. Poleg tega lahko gospodarske razmere podeželskega življenja pogosto privedejo do pomanjkanja prepovedi približevanja nasilnežem preprosto zato, ker morajo skrbeti za živali ali obdelovati zemljo na kmetiji, kjer živi žrtev. Kivisto idr. (2019) kot možne dejavnike tveganja za nasilje v družini k zgoraj omenjenim dejavnikom dodajajo še brezposelnost, finančna bremena (na primer posojila in hipoteke) in lastništvo orožja.

2.3 Značilnosti viktimizacije v ruralnem okolju

Mawby (2015) je opozoril na pomanjkanje raziskav o žrtvah in storilcih kriminalitete na podeželju. Žrtve je mogoče razvrstiti glede na čas, preživet v sosesčini, na primer: prebivalci že daljši čas ali nedavno prišli; lastniki stanovanj ali začasni prebivalci, kot so sezonski delavci in obiskovalci. Po podatkih brazilske nacionalne raziskave iz leta 2009 (Scorzafave idr., 2015) so prebivalci z višjo izobrazbo in dohodkom moški srednjih let in samski ljudje na podeželju z večjim tveganjem, da postanejo viktimizirani, najpogosteje zaradi poskusa in storjene tatvine ali ropa ter fizičnega napada. Kršitelji na splošno delujejo po načelu teorije razumske izbire – malo tveganja in velik dobiček. Pogosto izbirajo podeželska območja zaradi nezaščitenih posesti (hiše in skednji) z visoko vrednimi predmeti (oprema, orodja in izdelki).

Ena glavnih težav je neprijavljanje ruralne kriminalitete. Neprijavljanje kaznivih dejanj ostaja značilnost podeželja in vpliva tudi na sivo polje kriminalitete. Kot navaja Harkness (2021), se kriminaliteta dogaja, vendar se ne prijavlja oziroma sporoča policiji, zato ostaja v temnem polju. To pomeni, da prebivalci podeželja manj verjetno opozarjajo in govorijo o svojih izkušnjah s kaznivimi dejanji, s katerimi so se soočili. Geografska izolacija in včasih tudi socialna izolacija na podeželju žrtvam pogosto otežujeta poročanje o čustvenih osebnih zgodbah in izkušnjah ustreznim službam, prijateljem, družinskim članom in nevladnim organizacijam.

Kmetje policiji na splošno prijavijo zelo malo kaznivih dejanj. Barclay (2016) meni, da je glavni razlog za neprijavljanje počasno odkrivanje storilca in nezainteresiranost policije

(»izguba časa« in »ker policija ne bo ukrepala«). Harkness (2021) dodaja, da je pomanjkanje dokazov ali negotovost glede tega, ali je bilo kaznivo dejanje dejansko storjeno, lahko še en razlog za neprijavljanje kaznivih dejanj. Včasih se kmetje maščujejo za zločin in se sami spopadejo s storilcem ali pa se soočijo s strahom pred maščevanjem, če kljubujejo storilcu (Meško in Eman, 2023).

McCall in Homel (2003) ugotavljata, da je neprijavljena kriminaliteta eden najpomembnejših dejavnikov, ki omejuje učinkovito izvajanje ukrepov za preprečevanje ruralne kriminalitete. Dolgotrajna časovna obdobja od storitve kaznivega dejanja do zaznave lahko povzročijo tudi, da ljudje ne prijavijo kaznivih dejanj. Omeniti velja, da je za podeželske skupnosti značilno neuradno družbeno nadzorstvo, kar pomaga pri reševanju odklonskih pojavov v skupnostnih, pri čemer prevladuje prepričanje, da tega in treba prijaviti policiji, če določeno dejanje res ni zelo hudo (Barclay, 2016). Kljub temu ima Harkness (2021) prav, da nepripravljenost prebivalstva poročati o kaznivih dejanjih vpliva na odzivanje, preiskovanja in preprečevanje kriminalitete. Če pojav ruralne kriminalitete ni znan, potem mu ni mogoče nameniti ustrezne pozornosti – ga obravnavati, analizirati, spoznati, razumeti ter se ustrezno odzvati.

Žrtve na podeželju imajo kar nekaj ovir pri dostopu do storitev za žrtve v primerjavi z žrtvami v mestnem okolju. Grossman idr. (2005) med te ovire uvrščajo strah pred pretrganjem močnih družbenih vezi, vsiljiv vstop uradnih organov nadzora v neuradno okolje; stigmatiziranje, povezano s spolnimi dejanji, in oddaljenost od središč oziroma pomanjkanje prevoza. Za večino podeželskih skupnosti je pogosto tudi hudo pomanjkanje finančnih sredstev, kar zelo omeji zmožnost ponudnika storitev za žrtve ali programa, da bi dobro služil skupnosti. Benson (2016) dodaja, da ponudniki storitev za žrtve v podeželskih okoljih pokrivajo večja geografska območja, kar povečuje tveganje nedoslednega zdravljenja in omejuje dostop do žrtve brez osebnega prevoza. Weisheit idr. (2006) so te ovire opredelili kot ključne za zmanjšano poročanje o viktimizaciji podeželja in nevarno odvisnost od neuradnega družbenega nadzora.

Na podeželju se policijska dejavnost in kazenskopравни sistem razlikujeta od tistih v mestnem okolju (Jones idr., 2016), saj majhno število in gostota prebivalstva ter medsebojna povezanost podeželskih območij vplivata na strogost policijskega dela, ki je na splošno bolj prizanesljivo kot v urbanih okoljih. Ekonomski, socialni in kulturni dejavniki manjših okolij se odražajo v podeželskih okoljih, saj pogosto odziv policije in drugih državnih organov (Yarwood in Wooff, 2016). Viri financiranja so omejeni, zato je odziv oblasti počasnejši. Prav tako so del podeželskega družbenega

okolja tudi lokalni policisti in drugi predstavniki države, kar vpliva na njihovo presojo in odločanje v konkretnih primerih (Eman in Bulovec, 2021). Smith in McElwee (2013) poudarjata, da je pomembna težava policistov na podeželju ohranjanje socialne distance.

Donnermeyer in Barclay (2005) menita, da učinkovit nadzor kriminalitete na podeželju zahteva čas, ki ga policija porabi za delo s skupnostjo pri odstranitvi ovir, podajanju znanja o preventivnih dejavnostih in spodbujanju prijavljanja kriminalitete. Učinkovit odziv zahteva razumevanje fizičnih in družbenih značilnosti podeželskega okolja ter razlikovanja značilnosti okolij (Weisheit idr., 2006). V nasprotju z mestnimi skupnostmi imajo podeželska območja manjše in manj strnjeno prebivalstvo (Weisheit in Donnermeyer, 2000). Prebivalci se med seboj bolje poznajo, intenzivneje komunicirajo, verjamejo v skupne vrednote in norme ter imajo skupno identiteto, ki se razlikuje od drugih krajev in ljudi. Večja ko je kohezija podeželske skupnosti, večji so lahko možni konflikti med organi pregona in prebivalstvom (Donnermeyer in Barclay, 2005). Razlike med pričakovanji žrtev in zmožnostjo policijskega nadzora vodijo v nezadovoljstvo na obeh straneh, kar ustvarja nezaupanje javnosti ter nizko stopnjo prijavljenih kaznivih dejanj in viktimizacije (Harkness in Mulrooney, 2020). Policija se še kako dobro zaveda, da morajo za učinkovito delovanje policisti pridobiti zaupanje in podporo lokalnih prebivalcev.

2.4 Izkušnje s kriminaliteto in viktimizacijo

Med varnostne izzive na kmetijah spadata tudi zaskrbljenost zaradi morebitne viktimizacije in dojemanje težav, povezanih s kriminaliteto. Ključno vprašanje je, kako se kmetije razlikujejo od preostalih prebivalcev na podeželju glede zaskrbljenosti zaradi morebitne viktimizacije in kako dojemajo težave v svojem okolju. Pomembna sta dva vidika. Zaznavanje lastne ranljivosti (individualne zaznave fizičnega in družbenega okolja) zaradi kriminalitete in spodobnost okrevanja po viktimizaciji, predvsem v primeru, ko posameznik ni dovolj sposoben zaščititi ali braniti sebe in svoje lastnine oziroma potrebuje več časa, da si opomore od viktimizacije. Podeželje si predstavljajo kot varno okolje in ne grožnjo, zato je verjetnost viktimizacije bistvena za nastanek strahu in zaskrbljenosti zaradi kriminalitete. Ko ljudje občutijo zaskrbljenost oziroma strah pred kriminaliteto, si na podlagi prejetih informacij o pojavnosti in uspešnosti boja proti kriminaliteti na podeželju ustvarijo mnenje. Spremenijo svoje zaznavanje (pozornost), čustvovanje (vrednotenje in pripravljenost za odzivanje) in vedenje (Donnermeyer, 2017). Vedenjske spremembe se kažejo v samozaščitnih dejavnostih (največkrat gre za praktične situacijske preprečevalne ukrepe), alternativnih načinov zagotavljanja varnosti in preprečevanja kaznivih de-

janj vaščanov, v nakupovanju varnostnih naprav, izogibanju javnim srečanjem, spreminjanju dnevnih dejavnosti in pogostejši uporabi psov čuvajev kot sredstva varovanja lastnine (Meško idr., 2019).

Odziv policije in reševalnih služb na podeželju traja več časa, zato prebivalce bolj skrbi neodzivnost ne le policije, temveč tudi zdravstvenih in drugih oblik pomoči. Pomoč, ki je na voljo žrtvam, je veliko manj organizirana na podeželskih območjih, saj je na voljo manj preventivnih programov, policiji pa se zdi tudi težje zaščititi anonimnost proslincev in žrtev pred maščevanjem (Grote in Neubacher, 2016). Pretekle študije (Barclay, 2016; Bunei idr., 2014; Ceccatto, 2016; Ceccato in Dolmen, 2013; Harkness, 2017, 2021) so pokazale, da prebivalci podeželja manj verjetno ocenjujejo možnost, da se jim v naslednjem letu zgodi kakšno od kaznivih dejanj. Ker pa je podeželje majhno in povezljivost vaščanov visoka, se informacije hitro prenašajo, tako da lahko poznavanje nekoga, ki je bil žrtev kaznivega dejanja in je povedal svojo zgodbo ter opisal izkušnje, pripelje do sočutja in empatije – to se imenuje instrumentalna teorija (lastna izkušnja posameznika). Mawby in Yarwood (2016) dodata, da je dojemanje kaznivega dejanja odvisno od družbenih in čustvenih dejavnikov.

3 Nacionalna viktimizacijska študija na slovenskih kmetijah

Več kot polovica Republike Slovenije je podeželje, ki je raznoliko od hribovitih in gorskih predelov do panonske nižine. Šestinšestdeset odstotkov ozemlja je gozdnatega (Statistični urad Republike Slovenije [SURS], 2021). Slovenijo delimo na 12 območij oziroma regij: gorenjska, goriška, jugovzhodna Slovenija, koroška, notranjsko-kraška, obalno-kraška, osrednjeslovenska, podravska, pomurska, savinjska, spodnjeposavska in zasavska regija. Najpogosteje poseljene in urbanizirane so osrednjeslovenska, podravska, savinjska in gorenjska regija. Z vidika ruralnih značilnosti (kmetijstvo) pa po deležu kmetijskih zemljišč izstopajo pomurska (81 %), podravska in obalno-kraška (v vsaki približno 70 %) ter koroška (39 %) in gorenjska regija (38 %). Dodajmo še, da so deleži gozdnih zemljišč v prvih treh omenjenih regijah najmanjši, v koroški in gorenjski pa sta največja (približno 60 % površine vsake regije) (SURS, 2021).

V letu 2020 je na slovenskem podeželju živelo 907.928 prebivalcev (od približno dveh milijonov), v Sloveniji je bilo registriranih 67.927 kmetij in 408.683 glav velike živine. V uporabi za kmetijsko gospodarstvo je bilo 476.682 hektarjev površine kmetijskih zemljišč, 1.177.244 hektarjev ozemlja države pokrivajo gozdovi, od tega je 1.062.974 hektarjev gozdomarskih gozdov (ki jih imajo v lasti tudi kmetje), 98.762

hektarjev varovalnih gozdov in 9.508 hektarjev gozdnih rezervatov (površina Slovenije meri 2.027.300 hektarjev). Struktura kmetijstva v državi je naslednja: krmne rastline 18 %, mleko 15 %, govedo 12 %, vino 12 %, sadje 10 %, zelenjava in vrtnarski proizvodi 9 %, perutnina 8 %, žita 7 %, preostali živalski proizvodi 7 % in druge poljščine 3 % (Forum for the Future of Agriculture, 2021). Na splošno je povprečna kmetija večja kot pred desetletjem, vendar število kmetij upada (SURS, 2021). Področje, ki se intenzivno razvija, so ekološko kmetovanje in turistične kmetije.

Z namenom ugotovitvi dejavnike viktimizacije na slovenskem podeželju ter določiti izzive merjenja in vrednotenja kriminalitete in viktimizacije, vključno s težavami zaradi nizke stopnje prijavljanja kaznivih dejanj v številnih podeželskih skupnostih (kot sta nasilje v družini in kriminaliteta na splošno), je bila od oktobra 2020 do marca 2021 v okviru »Programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij« izvedena nacionalna raziskava o viktimizacijah in kriminaliteti na slovenskih kmetijah, ki je del mednarodne študije *The International Society for the Study of Rural Crime* (Harkness, 2021), zato je bil uporabljen izvirni vprašalnik, preveden in prirejen za uporabo v slovenskem okolju. V raziskavi o oškodovanosti oziroma viktimizacijah prebivalcev, ki živijo na kmetijah, njihovih stališčih glede policije, kazenskega pravosodja in možni obliki preprečevanja kriminalitete smo uporabili vprašalnik, razdeljen na šest sklopov. Poleg demografskih podatkov in vprašanj, povezanih z izkušnjo s kriminaliteto, so v vprašalniku še vprašanja o dožemanju kriminalitete in kazenskega pravosodja, prijavljanju kaznivih dejanj ter odnosu do policije in preprečevanja kriminalitete. Potencialne udeležence v raziskavi smo najprej poklicali po telefonu, nato pa smo jim poslali e-pošto s povezavo do spletne ankete na spletnem portalu IKA. V času izvajanja študije smo dobili 534 v celoti izpolnjenih vprašalnikov v vsebinskem delu vprašalnika, manjkalo je le nekaj odgovorov pri demografskih spremenljivkah. Od 1.338 kmetij je v vzorcu 534 oseb s kmetij (anketirali smo po eno osebo na kmetijo). Delež v celoti izpolnjenih vprašalnikov glede na začetno izpolnjevanje je 39 % (pri 61 % je bila izpolnjena samo prva stran vprašalnika). Ker je bila študija izvedena v času pandemije covida-19, nismo mogli zagotoviti reprezentativnosti vzorca, zato so rezultati pričujoče pilotske študije le domnevno zanesljivi in uporabni le za načrtovanje viktimizacijskih študij v prihodnje. Demografske podatke vzorca predstavljamo v tabeli 1.

Tabela 1: Demografski podatki udeležencev v raziskavi

N = 534		f	%
Spol	Moški	327	61,2
	Ženske	207	38,8
Starost	18–24	148	27,7
	25–34	133	24,9
	35–44	60	11,2
	45–54	104	19,5
	55–64	73	13,7
	65–	12	3,0
Regija	Pomurje	46	8,8
	Podravje	65	11,2
	Koroška	29	6,7
	Savinjska	87	17,0
	Zasavje	23	4,5
	Posavje	8	1,7
	Jugozahodna Slovenija	61	11,0
	Osrednja Slovenija	79	15,4
	Gorenjska	61	11,8
	Primorsko-notranjska	6	1,1
Vrsta kmetije	Goriška	30	6,0
	Obalno-kraška	25	4,7
	Ljubiteljska kmetijska dejavnost	87	16,5
	Občasna kmetijska dejavnost	45	8,6
	Redna kmetijska dejavnost	368	69,1
	Upokojen in ne kmetujem več	3	0,6
	Drugo	29	5,2

Nacionalna raziskava o viktimizaciji na kmetijah je bila izvedena v vseh dvanajstih regijah v Sloveniji. Večina udeležencev se ukvarja s kmetijsko dejavnostjo s polnim delovnim časom (69,1 %). Občasna kmetijska dejavnost (8,6 %) in kmetija za prosti čas (hobi) (16,5 %) se uvrščata kot dopolnilo drugim dejavnostim.

4 Rezultati

4.1 Izkušnje s kriminaliteto

Da bi izvedeli več o predhodni viktimizaciji, smo udeležence vprašali, ali so bili oni ali kdo na njihovi kmetiji kdaj žrtev kaznivega dejanja. Rezultati kažejo, da ima 169 (31,6 %) anketirancev ali njihovih sorodnikov pretekle izkušnje s kriminaliteto, 364 (68,2 %) vprašanih pa jih nima. Poleg tega smo udeležence vprašali, ali so bili kdaj žrtev tatvine na kmetiji. Kar 41,8 % jih je odgovorilo pritrdilno. Tako je skrb vzbujajoče dejstvo, da so bili ljudje pogosto žrtve premoženjskih kaznivih dejanj (najpogosteje tatvin in vlomov) večkrat.

Na slovenskem podeželju prevladuje premoženjska kriminaliteta. Najpogosteje prijavljene oblike kaznivih dejanj so tatvine (denar in nakit, pridelki, les, živina, gorivo, kmetijska mehanizacija), goljufije (zavarovalna goljufija, neplačevanje storitev, pridelkov ali živine, neplačilo nočitev na turistični kmetiji), rop in vlom v garažo, skladišče ali avtomobil, mlekomat ali avtomat za prodajo kmetijskih pridelkov), vandalizem in poškodovanje tuje lastnine, grožnje, poškodovanje vinogradov ali sadovnjakov, namerno razmetavanje smeti po polju ali travniku, tatvina, krivolov na kmetijskem zemljišču ali nezakonitega poseka dreves v gozdu. Izjema so motnje premoženja in sosedski spori ter napadi ali spopadi na meji. Manj pogosto, a še vedno prisotno je sajenje konoplje v nasadih koruze ali drugih odročnih območjih. Vključimo lahko tudi vožnjo v naravnem okolju in zastrupitev živine. Poseben primer v Sloveniji je postavitve železnih palic na koruzna polja za poškodbe strojev in uničenje pridelkov (Meško in Eman, 2022). Nenavadno je, da anketiranci ne poročajo o nobenem medosebnem nasilju, torej o nasilju v družini. To potrjuje problem prijave viktimizacije v podeželskih družinah.

Glede časa storitve kaznivega dejanja je 296 anketirancev poročalo, da se je 6,7 % tatvin zgodilo v preteklih šestih mesecih, 5,4 % se jih je zgodilo pred šestimi do dvanajstimi meseci, 8,8 % tatvin pa se je zgodilo pred enim do tremi leti. Tatvina se je najpogosteje zgodila na kmetiji v bližini javnih cest (25,3 %), okoli bivališč in lop na kmetiji (11,6 %), v bližini bivališča (2,8 %), v bližini lope ali bivališč na drugih kmetijah (2,4 %) in z lokacije na kmetiji, ki ni vidna s cest ali iz zgradb (6,9 %). Tatvine so se zgodile tudi v gozdu, vrtu, njivi, sadovnjaku, vinogradu in zidanici.

Prijavljenost kaznivih dejanj ni posebej visoka, manj kot četrtina (23,6 %) vprašanih navaja, da je kaznivo dejanje prijavila policiji. Policiji najpogosteje poročajo o kaznivih dejanjih zaradi premoženjskih kaznivih dejanj (tatvine, goljufije, ropi, vlomi, vandalizem, nezakonito odlaganje odpadkov, tatvine in krivolov. Poleg tega je 41,8 % anketiranih žrtev tatvine na svojih kmetijah. Najpogosteje ukradeni so bili kmetijska mehanizacija, registrirana vozila, živina in pridelki, les, oprema in orodje (nemehanizirano), kmetijske zaloge ter denar ali osebni predmeti. Le 24,9 % viktimiziranih anketirancev je tatvino prijavilo policiji. Le 6,9 % žrtev je navedlo, da je bil ukradeni predmet odkrit.

4.2 Dojemanje kriminalitete in kazenskega pravosodja

Anketiranci na splošno ne poročajo o posebnem pomisleku glede kriminalitete na njihovem lokalnem območju. Le 3,6 % anketirancev kazniva dejanja uvršča med zelo resne težave, 108 (20,2 %) pa kot malo resne. Za 32,2 % anketirancev kriminaliteta na njihovem lokalnem območju na splošno ni težavna. Poleg tega smo anketirance vprašali, kako zaskrbljeni so glede kriminalitete, ki se dogaja na njihovem lokalnem

Tabela 2: Zaskrbljenost zaradi kriminalitete

Kako zaskrbljeni ste zaradi kaznivih dejanj v svoji bližini	Faktorske uteži	<i>M</i>	<i>S. O.</i>	<i>Me</i>	<i>Mo</i>
Vlom v vašo hišo/stanovanje in tatvina iz hiše/stanovanja	0,81	2,63	1,09	3,00	2
Tatvina stvari iz objektov okrog vaše kmetije (na primer iz lop, ograjenega dela)	0,84	2,59	1,12	3,00	2
Rop (napade in ukrade)	0,89	2,79	1,18	3,00	3
Tatvina stvari iz vašega avta ali drugega vozila	0,85	2,76	1,17	3,00	3
Fizični napad, ki ga stori neznana oseba	0,82	3,04	1,31	3,00	4
Tatvina osebnih stvari, ko ste zunaj (na primer delate na polju ali v sadovnjaku)	0,81	2,85	1,23	3,00	4

Lestvica: 1 – zelo sem zaskrbljen-a, 5 – sploh nisem zaskrbljen-a; faktoriska analiza – metoda glavnih osi; 69 % pojasnjene variance, KMO = 0,883, Cronbach alfa = 0,934.

območju, pri čemer so odgovori razkrili nekoliko večjo zaskrbljenost zaradi možne viktimizacije.

Odgovori kažejo na sorazmerno visoko stopnjo kaznovane naravnosti. Kar 38,8 % anketirancev ji je zelo naklonjenih, 39,9 % je naklonjenih strožjim zakonom in kaznim za tatvine na kmetiji. Razlago takšnih rezultatov lahko iščemo v bolj konservativni usmerjenosti ljudi v ruralnih okoljih. Podobno je razvidno iz odgovorov o strogosti sodišč. Kar 75,9 % anketirancev se strinja, da so sodišča preveč prizanesljiva do ljudi, ki kradejo s kmetij. Poleg tega 76,8 % anketirancev meni, da je stopnja obsodb za kazniva dejanja tatvine na kmetiji prenizka, 78,3 % anketirancev pa meni, da je kazenskopравни sistem preveč popustljiv in blag.

Iz tabele 2 je razvidno, da anketiranci poročajo o nekoliko intenzivnejših občutkih zaskrbljenosti, če bi jim vlomili v dom in ukradli stvari, jih oropali ali jim stvari ukradli iz avtomobila ali drugega vozila ali ko so odsotni. Zanimiva je zaskrbljenost anketirancev v zvezi z morebitnim fizičnim napadom

neznancev, ki jo je mogoče razložiti s tem, da se doživljajo kot močne osebe ali da običajno niso sami na kmetiji (zraven so še drugi družinski člani ali pes).

Zelo pomembno dejstvo je, kako ljudje dojemajo varnostna vprašanja (tj. kriminaliteto) v svojem lokalnem okolju na podeželju. Poleg tega zaznavanje ljudi pomeni ranljivost za kriminaliteto, kar pomeni, da posameznik ni dovolj sposoben zaščititi ali braniti sebe in lastnine ali da potrebuje več časa, da si opomore od viktimizacije. V zvezi s tem je v tabeli 3 predstavljeno dožemanje posameznih oblik kriminalitete kot problematičnih z vidika anketiranca. Tri največje težave so se nanašale na nezakonito odlaganje odpadkov (33,1 %), sledita pa dve vrsti medosebnih kaznivih dejanj (spolni napad/posilstvo, 24,3 %, in nasilje v družini, 24,0 %). Nekaj več kot petina vprašanih tudi meni, da so mučenje živali (22,3 %), krčenje gozdov (21,7 %), onesnaženje hrane ali krme (21,5 %) ter namerno poškodovanje premoženja ali vozil (21,2 %) tudi zelo resne težave v njihovem lokalnem okolju.

Tabela 3: Oblike kriminalitete in drugih kršitev zakonov

Zaupajte nam, kakšno težavo pomenijo navedena odklonska ravnanja na vašem območju	Faktorske uteži	<i>M</i>	<i>S. O.</i>	<i>Me</i>	<i>Mo</i>
Nezakonito odlaganje odpadkov	0,46	1,99	0,97	2,00	2
Namerno poškodovanje nepremičnine ali vozil	0,77	2,58	1,18	3,00	3
Gojenje nezakonitih pridelkov/proizvodnja drog	0,65	2,89	1,24	3,00	3
Nezakonito streljanje	0,72	3,09	1,27	3,00	4
Živalski aktivizem	0,69	2,93	1,16	3,00	3
Pijančevanje in kršenje javnega reda in miru	0,63	3,10	1,13	3,00	3
Goljufija	0,79	2,64	1,16	3,00	2
Motenje posesti	0,71	2,91	1,15	3,00	3
Nezakonit lov	0,77	3,24	1,18	3,00	3
Prehitra vožnja	0,74	2,42	1,06	2,00	2
Nezakonit ribolov	0,75	3,59	1,17	4,00	3
Uničenje nasadov s škodljivo snovjo	0,87	3,11	1,39	3,00	4
Onesnaženje živil ali krme	0,84	2,91	1,38	3,00	4
Uničevanje gozdov	0,78	2,63	1,24	3,00	3
Protipravno zavzetje nepremičnine	0,85	2,96	1,34	3,00	3
Mučenje živali	0,86	2,86	1,36	3,00	1
Nasilje v družini	0,84	2,76	1,38	3,00	1
Spolni napad/posilstvo	0,88	3,11	1,52	3,00	1

Lestvica: 1 – zelo resen problem, 5 – sploh ni resen problem; faktorjska analiza – metoda glavnih komponent; 56,7 % pojasnjene variance: KMO = 0,96; Cronbach alfa = 0,96.

4.3 Prijavljanje kaznivih dejanj

Anketiranci so policiji poročali o različnih odločitvah glede prijave tatvin s svojih kmetij. Skoraj tretjina anketirancev (31,6 %) bi ves čas prijavila kakršno koli tatvino, vendar se je to povečalo na 60,5 % vprašanih, ki bi kaznivo dejanje prijavili glede na povzročeno škodo. Podrobnejša vprašanja o tem, zakaj kmetje (ne) prijavijo kaznivih dejanj, so pokazala, da kmetje pogosto poskušajo težave reševati samostojno ali v lokalni skupnosti, ne da bi za pomoč zaprosili policijo (glej tabelo 4).

vljanje kaznivega dejanja policiji je tudi osebno poznavanje storilca: 75,8 % ne bi prijavilo kaznivega dejanja, če bi jim bil storilec znan ali zaradi strahu pred maščevanjem ali maščevanjem storilca (71,5 %).

4.4 Mnenje o policiji

Anketirance smo prosili, da izrazijo svoje mnenje o policiji v kraju, kjer živijo ali imajo kmetijo. Splošno mnenje o policiji je zelo pozitivno. Poleg srednjih vrednosti, razvidnih iz table 5, se 159 (47,9 %) anketirancev strinja, da se policija

Tabela 4: Razlogi za neprijavljanje kriminalitete

	Drži		Ne drži	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Težko je ugotoviti, ali je prišlo do kaznivega dejanja	314	63,9	193	36,1
Prepričanje, da policija ne bi naredila ničesar	200	42,7	334	57,3
Prepričanje, da ni dovolj resno za prijavo	305	57,1	229	42,9
Če sem problem rešil brez policije	346	64,8	188	35,2
Če nimam urejenega zavarovanja	445	83,3	89	16,7
Storilca poznam	405	75,8	129	24,2
Stroški izgube so manjši kot zavarovanje	379	71,0	155	29,0
Strah pred maščevanjem ali povračilom storilca	382	71,5	152	28,5
Prepričanje, da ni dovolj dokazov za preiskovanje kaznivega dejanja	282	52,8	252	47,2
Drugo*	435	81,5	99	18,5

* Drugo zajema: slabe pretekle izkušnje s policijo in njeno neodzivnostjo v preiskavi kljub prijavi; preveč zapleteni postopki; velika verjetnost potrebe po civilni tožbi.

Rezultati kažejo, da se skoraj dve tretjini anketirancev (63,9 %) strinjata, da bi morda težko ugotovili, ali je prišlo do kaznivega dejanja; 37,5 % jih meni, da policija ne bo storila ničesar, 57,1 % pa jih meni, da kaznivo dejanje ni dovolj hudo, da bi ga prijavili. Skoraj dve tretjini anketirancev (64,8 %) je poskušalo zadevo rešiti brez sodelovanja policije. Drug pomemben razlog za (ne)prijavo kaznivega dejanja policiji je zavarovanje, saj kar 83,3 % anketiranih ne bi prijavilo kaznivega dejanja zaradi neurejenega zavarovanja, 71,0 % pa ne bi prijavilo kaznivega dejanja, če bi bil strošek škode manjši od presežka zavarovanja. Končno, zelo močan razlog za neprija-

na podeželju ukvarja s stvarmi, ki so pomembne za ljudi v njihovi skupnosti, 53,0 % pa jih je prepričanih, da se je na lokalno policijo mogoče zanesti, da bo tam, ko jo potrebuješ. S trditvijo, da policija na lokalni ravni pošteno obravnava vse ne glede na to, kdo so, se strinja 38,6 % anketirancev. Od vprašanih jih 36,1 % meni, da policija naredi dovolj za preprečevanje kriminalitete na svojem območju.

Tabela 5: Splošno mnenje o lokalni policiji

Trditve	Faktorske uteži	M	S. O.	Me	Mo
Policija se na našem območju ukvarja s stvarmi, ki so pomembne ljudem te skupnosti.	0,75	2,58	1,05	2,00	2
Na našem območju se lahko zaneseš na policijo, da bo prisotna, ko jo potrebuješ.	0,81	2,46	0,96	2,00	2
Policija na našem območju vse obravnava pravično ne glede na to, kdo so.	0,75	2,77	1,00	3,00	2
Zadovoljen sem, da policija na našem območju naredi dovolj za preprečevanje kriminalitete.	0,81	2,82	0,99	3,00	3
Policisti v mojem lokalnem okolju so dostopni, ko jih potrebujem.	0,71	2,35	0,84	2,00	2
Imam visoko stopnjo zaupanja do dela policije na področju kaznivih dejanj, ki se zgodijo na kmetijah.	0,84	2,75	0,99	3,00	3
Zadovoljen sem s kakovostjo izvajanja policijskega dela na našem območju.	0,85	2,48	0,86	2,00	2

Lestvica: 1 – se popolnoma strinjam, 5 – se sploh ne strinjam; faktorska analiza – metoda glavnih komponent; 55,52 % pojasnjene variance; KMO = 0,93; Cronbach alfa = 0,89.

Ugotavljamo tudi, da imajo prebivalci pozitivno mnenje o dostopnosti policije na podeželju. Kar 60,6 % anketirancev je poročalo, da je policija dosegljiva, ko jo potrebujejo. Podobno tretjina anketirancev (38,6 %) izkazuje visoko stopnjo zaupanja v policijo pri obravnavanju kriminalitete na kmetiji. Na splošno je več kot polovica anketirancev (54,1 %) zadovoljna s kakovostjo policijskega dela na njihovem območju.

Anketiranci so poročali o redkih nedavnih srečanjih z lokalno policijo oziroma vodi policijskih okolišev (VPO). V zadnjih šestih mesecih se je s policistom osebno srečala manj kot tretjina vprašanih (27,0 %). Poleg tega so anketirancev izrazili veliko zadovoljstvo s tem srečanjem. Samo 19 anketirancev je bilo nezadovoljnih. Podobno tretjina anketirancev (29,8 %) ve, da ima policija VPO za pomoč in svetovanje v lokalni sku-

Tabela 6: Stališča anketirancev o različnih načinih dela policije pri odzivanju na kriminaliteto na podeželju

Kaj bi morala policija pri preprečevanju kaznivih dejanj, storjenih na podeželju, delati drugače?	Da		Ne		Ni odgovora	
	f	%	f	%	f	%
Več naključnih patrolj/fizična prisotnost.	278	52,1	196	36,7	60	11,2
Razvoj policijskih strategij na ravni države.	363	68,0	109	20,4	62	11,6
Več osebnega stika s kmeti.	266	49,8	206	38,6	62	11,6
Delati kakovostno, da storilce obsodijo na sodišču.	237	44,4	235	44,0	62	11,6
Omogočiti boljša izobraževanja o preprečevanju kriminalitete na podeželju/v vaških skupnostih.	374	70,0	98	18,4	62	11,6
Odločnejše ukrepanje glede tatvin premoženja.	240	44,9	234	43,8	60	11,2
Sodelovanje s kmeti na družbenih omrežjih.	419	78,5	53	9,9	62	11,6
Drugo*	456	85,4	16	3,0	62	11,6

* Drugo vključuje: več izvršilnih pooblastil, odločnejše ukrepanje proti problematičnim romskim skupinam, boljše poznavanje zakonodaje, bolj strokovno in nepristransko delo ter več preventivnega sodelovanja.

pnosti, 22,7 % pa se jih je z VPO tudi srečalo. Anketiranci so se z VPO običajno srečali na svoji kmetiji (14,2 %), na polju (2,2 %), na policijski postaji (4,1 %). Bolj redko srečajo VPO na cesti, na javnih mestih, delovnih mestih, šolah, gasilskih ali drugih lokalnih dogodkih. Tu se ponavlja zgodba o zadovoljstvu anketirancev z VPO. Večina anketirancev, ki so se srečali z VPO, je poročala o zadovoljstvu z njihovim delom.

Anketirance smo vprašali, kaj naj policija naredi drugače, da se uspešneje spopade s kriminaliteto na kmetijah. Odgovorili so, da bi morala policija s kmeti sodelovati prek družbenih medijev (78,5 %), zagotoviti boljše izobraževanje podeželskih skupnosti o predlogih za preprečevanje kriminalitete (70,0 %) in razviti policijske strategije na državni ravni (68,0 %) (tabela 6).

Povzamemo lahko, da imajo anketiranci na splošno zelo dobro mnenje o policiji. Več kot polovica vprašanih ima pozitivno mnenje o policiji na splošno in tudi o VPO v svoji lokalni skupnosti. Poleg tega so prepričani, da lahko zaupajo ne le VPO, temveč tudi lokalni policiji v svoji skupnosti.

4.5 Preprečevanje kriminalitete

Zadnji del vprašalnika je bil osredotočen na preprečevanje kriminalitete. Anketirance smo vprašali, katere ukrepe za preprečevanje kriminalitete so že izvajali na svojih kmetijah. Anketiranci najpogosteje uporabljajo videonadzor (58,6 %), vzdrževanje zvočne obodne ograje (57,3 %), opozorilne table (70,8 %), vodenje natančne evidence serijskih števil (79,6 %), namestitve varnostnih luči in alarmov (65,5 %), redno štetje živine (62,2 %) in označevanje lastnine (79,4 %). Anketiranci se dobro zavedajo, da so varnostni ukrepi in ukrepi preprečevanja kriminalitete predvsem njihova lastna odgovornost in da želijo spoznati novosti pri metodah preprečevanja kriminalitete. Prav tako so anketiranci dobro obveščeni o policiji in VPO v njihovi lokalni skupnosti, saj jih je večina v zadnjih šestih mesecih uporabljala naslednje vire informacij: spletno stran policije, spremljanje objav policije na Twitterju, Facebooku in Instagramu ter videoposnetkov policije na kanalu YouTube, prispevkov s spletnimi komentarji na medijskem spletnem mestu o vprašanih glede kriminalitete; dostopanje do lokalne strani na Facebooku, ki jo organizirajo prebivalci in se ukvarja s kriminaliteto na njihovem območju, branje o kriminaliteti v lokalnem časopisu (tako imenovana črna kronika) in klicanje v pogovorne oddaje na radiu v zvezi s kriminaliteto. Vendarle pa za Slovenijo najbolj znan in pogost varnostni ukrep v lokalnih skupnostih ostaja zanašanje na sosede.

5 Razprava

Tako kot drugje po svetu je tudi v Sloveniji podeželje videti kot idilično in varno, pogosto tudi kot čisto naravno okolje, kamor se ljudje pogosto umikajo iz urbanega življenja (in težav). Večdesetletna preobrazba slovenskega podeželja je posledica družbenih procesov, kot so deagrarizacija, industrializacija, urbanizacija, tekmovalnost (konkurenčnost) in prehod v informacijsko družbo (Ravbar, 2006). Ti dejavniki spreminjajo pomen in delovanje podeželja. Kmetijstvo nima več odločilne vloge v gospodarskem razvoju, spreminja pa se tudi kriminaliteta na podeželju. V Sloveniji je še vedno ustalen prenos kmetijske dejavnosti s staršev na otroke.

Tako so podeželske skupnosti dejansko postale skupnosti s posebnimi značilnostmi, potrebami, prednostnimi cilji in (varnostnimi) težavami. Rezultati nacionalne raziskave o kriminaliteti in viktimizaciji na slovenskem podeželju potrjujejo ugotovitve preteklih študij, ki so jih opravili Weisheit in Donnermeyer (2000), Barnett in Mencken (2002) ter Harkness (2021), da je na podeželju več kriminalitete z »osebno konotacijo« (na primer nasilje v družini in spolno nasilje). Ponekod v Sloveniji so za podeželsko okolje še vedno značilni težke socialnoekonomske razmere (nizki dohodki ali revščina), alkoholizem ter omejen dostop do alternativnih načinov kaznovanja in reševanja težav.

Ugotovitve kažejo, da so v Sloveniji oblike podeželske kriminalitete podobne ugotovitvam preteklih tujih študij (Barclay, 2016; Bunei idr., 2014; Ceccato in Dolmen, 2013). Iz rezultatov je razvidno, da ima 31,6 % anketirancev ali njihovih sorodnikov izkušnje s kriminaliteto. Na slovenskem podeželju prevladuje premoženjska kriminaliteta. Najpogosteje prijavljene oblike kaznivih dejanj so tatvine, goljufije, ropi in vlomi, vandalizem in poškodovanje tujih stvari. Izjeme so motenje posesti in sosedski spori ter napadi ali spopadi zaradi meja. Sem lahko uvrščamo tudi vožnjo v naravnem okolju in zastrupljanje živine. Zanimivo je, da anketiranci ne poročajo o nobenem medosebnem nasilju, torej o nasilju v družini. To potrjuje problem prijave viktimizacije v podeželskih družinah. Kot glavni razlog za neprijavljanje je izpostavljeno počasno odkrivanje storilca in nezainteresiranost policije. Strinjamo se z McCallom in Homelom (2003), ki ugotavljata, da je neprijavljena kriminaliteta med najpomembnejšimi dejavniki, ki omejujejo učinkovito izvajanje ukrepov za preprečevanje kriminalitete na podeželju, natančneje na kmetijah. Pijani in nesramni ljudje na podeželju niso nič posebnega, saj je »kultura« uživanja alkohola na slovenskem podeželju še vedno zelo občutna. Alkoholizem in čezmerno uživanje alkohola sta povezana z nasiljem v družini in socialnimi težavami na podeželju.

Zanimiva ugotovitev raziskave je, da anketiranci v prvem delu ne omenjajo zaskrbljenosti zaradi nasilja v družini in spolnega nasilja kot problema, vendar pa v drugem delu izražajo precejšnjo prisotnost teh pojavov v svojem okolju, kar vodi v potrditev ugotovitev drugih avtorjev (Harkness, 2021; Mulrooney, 2021; Weisheit in Donnermeyer, 2000), da gre za intimne in skrite, pa tudi pogosto »normalizirane« oblike nasilja na podeželju. Upoštevati je treba še dejstvo, da kriminalitetna statistika v Sloveniji beleži več nasilja v družini na podeželju. Nasilje v družini se je med ukrepi zaradi covid-19 povečalo tudi v slovenskih mestih in podeželju (Nivette idr., 2021). To sovпада z rezultati naše raziskave in se izraža v obliki večje zaskrbljenosti anketirancev glede nasilja v družini in spolnega nasilja. V tem obdobju so Slovenijo pretresle tudi nekatere družinske tragedije, kjer se je nasilje v družini razvilo do skrajnosti in se končalo s smrtjo enega ali več družinskih članov.

Barclay (2016) poudarja, da so podeželske skupnosti pod neuradnim družbenim nadzorom, ki pomaga pri reševanju kriminalitete v skupnosti, zato je pogosto ni treba prijaviti policiji. To je razvidno tudi iz našega vzorca. Podeželska območja imajo manj prebivalstva in to je manj strnjeno, prebivalci se poznajo, komunicirajo »iz oči v oči«, verjamejo v skupne vrednote in norme ter imajo skupno identiteto, ki se razlikuje od drugih krajev in ljudi. Prav tako so anketiranci poročali o visoki stopnji zaupanja v policijo in VPO, a vendarle najbolj zaupajo sosedom.

Pirnat in Meško (2020) sta ugotovila, da so za družbene procese v podeželskih skupnostih značilni nižja stopnja deviantnosti, višja stopnja socialne kohezije in socialnih mrež ter odziv skupnosti na varnostne težave. Zaznavajo manj kriminalitete in nereda na podeželju ter višjo stopnjo varnosti. Pelfrey (2007) je poudaril, da ima policist za policijsko delo v skupnosti v Južni Karolini v Združenih državah Amerike večjo uvidevnost pri lažjih kaznivih dejanjih na podeželju, kar je pretežno odvisno od družbenih norm v skupnosti. Pravzaprav to pomeni, da policist, ki ga sprejmejo na podeželju za svojega, postane del njihove skupnosti. To je vodilo do bolj pozitivnega mnenja o policiji, kar potrjujejo tudi naši rezultati.

Kakovost opravljenega dela policije, hitra odzivnost na težave in dostopnost so še bolj pomembni pri oblikovanju javnega mnenja in predstavitvi policijske dejavnosti v Sloveniji (Meško, 2021). Zagotavljanje varnosti in preprečevanje kriminalitete ne bi smelo biti prepuščeno le uradnim nadzornim ustanovam. Potrebna je idejna zasnova soodvisnosti in partnerskega sodelovanja, kar je najbolj pomembno za zagotavljanje varnega življenja na podeželju, kjer ljudje živijo in preživljajo svoj prosti čas. Omejitev pri delu, povezanem z našo študijo, je bilo izvajanje v času ukrepov zaradi covid-19, zato je anketiranje potekalo v obliki e-ankete. Pri tem se je izkaza-

lo, da veliko anketiranih ni do konca izpolnilo ankete, zato jih nismo vključili v analizo. Zaradi tega bi veljalo v prihodnosti načrtovati raziskavo na terenu v obliki strukturiranih intervjujev in možnostjo pojasnjevanja nekaterih odgovorov. Ker je študija v Sloveniji izvedena prvič, bi jo bilo treba nadgraditi in ponoviti v bližnji prihodnosti ter primerjati ugotovitve obeh študij z drugimi študijami v okviru mednarodne primerjave viktimizacij na kmetijah. Nenazadnje je treba preučiti tudi kriminogene zmožnosti neoliberalnega kapitalizma in z njim povezane viktimizacije nekonkurenčnih ali nasilno pregnanih kmetovalcev na obrobju svetovnega sistema preračbe.

Literatura

1. Anderson, K. in McCall, M. (ur.). (2005). *Farm crime in Australia*. The Australian Institute of Criminology, National community crime prevention programme. <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/farm-crime-in-australia.pdf>
2. Barclay, E. (2016). Farm victimisation – The quintessential rural crime. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 107–116). Routledge, Taylor & Francis Group.
3. Barnett, C. in Mencken, F. C. (2002). Social disorganisation theory and the contextual nature of crime in nonmetropolitan countries. *Rural Sociology*, 67(3), 372–393.
4. Benson, S. R. (2016). Assisting rural domestic violence victims: The local librarian's role. *Law Library Journal*, 108(2), 15–34.
5. Bunei, E. K., Rono, J. K. in Chessa, S. R. (2014). Crime prevention on farms: The opinion of farmers. *International Journal of Rural Criminology*, 2(2), 209–224.
6. Ceccato, V. (2021). Special issue – Contemporary issues in Brazilian criminology. *Criminal Justice Review*, 46(4), 400–403.
7. Ceccato, V. (ur.). (2016). *Rural crime and community safety*. Routledge.
8. Ceccato, V. in Dolmen, L. (2013). Crime prevention in rural Sweden. *European Journal of Criminology*, 10(1), 89–112.
9. DeKeseredy, W. S. in Schwartz, M. D. (2009). *Dangerous exits: Escaping abusive relationships in rural America*. Rutgers University Press.
10. Donnermeyer, J. F. (2017). *The impact of crime on farms*. *International Rural Crime Conference*. The Ohio State University Columbus.
11. Donnermeyer, J. F. in Barclay, E. M. (2005). The policing of farm crime. *Police Practice and Research: An International Journal*, 6(1), 3–17.
12. Eman, K. in Bulovec, T. (2021). A case study of rural crime and policing in Pomurje region in Slovenia. *Journal of Rural Studies*, 85(1), 43–51.
13. Eman, K. in Bulovec, T. (2023). Community policing in rural parts of Slovenia in the time of COVID-19. *International Journal of Rural Criminology*, 7(2), 174–196.
14. Forum for the Future of Agriculture (2021). *Slovenia – The structure of agriculture*. https://www.forumforagriculture.com/news_feature/slovenia/
15. Grossman, S. F., Hinkley, S., Kawalski, A. in Margrave, C. (2005). Rural versus urban victims of violence: The interplay of race and region. *Journal of Family Violence*, 20(2), 71–81.

16. Grote, U. in Neubacher, F. (2016). Rural crime in developing countries: Theoretical framework, empirical findings, research needs. *ZEF Working Paper Series*, 148(1), 28–43.
17. Hansen, J. A. in Lory, G. L. (2020). Rural victimization and policing during the COVID-19 pandemic. *American Journal of Criminal Justice*, 45(4), 731–742.
18. Harkness, A. (2017). Crime prevention on farms: Experiences from Victoria, Australia. *International Journal of Rural Criminology*, 3(2), 131–156.
19. Harkness, A. (2021). *Victorian farm crime survey: Results*. <https://express.adobe.com/page/H4jeQ3vvA7bsO/>
20. Harkness, A. in Mulrooney, K. (2020). The future of rural crime prevention. V A. Harkness (ur.), *Rural crime prevention: Theory, tactics and techniques* (str. 319–329). Routledge, Taylor & Francis Group.
21. Jaensch, J. in South, N. (2018). Drug gang activity and policing responses in an English seaside town: 'County lines', 'cuckooing' and community impacts. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 69(4), 269–278.
22. Johnson, R. R. in Rhodes, T. N. (2008). Urban and small town comparison of citizen demand for police services. *International Journal of Police Science and Management*, 11(1), 27–38.
23. Jones, N. A., Lithopoulos, S. in Ruddell, R. (2016). Policing rural indigenous communities: An examination of practices in Australia, Canada, New Zealand and the United States. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 355–364). Routledge, Taylor & Francis Group.
24. Kivisto, A. J., Magee, L., Phalen, P. in Ray, B. (2019). Firearm ownership and domestic versus nondomestic homicide in the U.S. *American Journal of Preventative Medicine*, 57(3), 311–320.
25. Lovell, J. S. (2016). Understanding farm animal abuse: Legal and extra-legal factor. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 137–146). Routledge, Taylor & Francis Group.
26. Mawby, R. I. (2015). Exploring the relationship between crime and place in the countryside. *Journal of Rural Studies*, 39(2015), 262–270.
27. Mawby, R. in Yarwood, R. (2016). Rural policing and policing the rural: A constable countryside. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 69(1), 54–61.
28. McCall, M. in Homel, P. (2003). Preventing crime on Australian farms: Issues, current initiatives and future directions. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 268. American Institute of Criminology. <https://www.aic.gov.au/sites/default/files/2020-05/tandi268.pdf>
29. McKechnie, G. (2019). NSW police force and rural crime. *International Journal of Rural Law and Policy*, 9(2). <https://doi.org/10.5130/ijrlp.2.2019.6553>
30. Mears, D. P., Scott, L. M. in Bhati, A. S. (2007). Opportunity theory and agricultural crime victimization. *Rural Sociology*, 72(2), 151–184.
31. Meško, G. (2020). Rural criminology – A challenge for the future. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 28(1), 3–13.
32. Meško, G. (ur.). (2021). *Varnost v lokalnih skupnostih – med ruralnimi in urbanimi perspektivami*. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba.
33. Meško, G. in Eman, K. (2022). Slovenia. Case study: Metal rods in corn – When personal resentment exceeds all limits of normal. V V. Cecatto in A. Harkness (ur.), *Rural perspectives on crime and justice*. Routledge, Taylor & Francis Group.
34. Meško, G. in Eman, K. (2023). Victims of farm crime. V R. Hale in A. Harkness (ur.), *Rural victims of crime: Representations, realities and responses* (str. 132–144). Routledge, Taylor & Francis Group.
35. Meško, G., Hacin, R. in Eman, K. (ur.). (2019). 5. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih – Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih (konferenčni zbornik)*. Univerza v Mariboru: Fakulteta za varnostne vede.
36. Meško, G., Hacin, R., Pirnat, U. in Eman, K. (2018). Migration issues in Slovenia: Beyond the rhetoric of university-level criminology and crime prevention education for sustainable development. V H. Kury in S. Redo (ur.), *Refugees and migrants in law and policy: Challenges and opportunities for global civic education* (str. 495–527). Springer.
37. Mulrooney, K. (2021). *New South Wales farm crime survey 2020*. The University of New England, Centre for Rural Criminology. <https://spark.adobe.com/page/zsV05pknxXl7N/>
38. Nivette, A. E., Zahnow, R., Aguilar, R., Ahven, A., Amram, S., Ariel, B., Burbano, M. J. A., Astolfi, R., Baier, D., Bark, H.-M., Beijers, J. E. H., Bergman, M., Breetzke, G., Concha-Eastman, I. A., Curtis-Ham, S., Davenport, R., Diaz, C., Fleitas, D., Gerell, M., Jang, K.-H., Kääriäinen, J., Lappi-Seppälä, T., Lim, W.-S., Revilla, R. L., Mazerolle, L., Meško, G., Pereda, N., Peres, M. F. T., Poblete-Cazenave, R., Rose, S., Svensson, R., Trajtenberg, N., van der Lippe, T., Veldkamp, J., Vilalta Perdomo, C. J. in Eisner, M. P. (2021). A global analysis of the impact of COVID-19 stay-at-home restrictions on crime. *Nature Human Behaviour*, 5(7), 868–877.
39. Owen, S. in Carrington, K. (2014). Domestic violence service provision and the architecture of rural life: An Australian case study. *Journal of Rural Studies*, 39, 229–238.
40. Pavlovič, Z. (1998). Mednarodni anketi o kriminaliteti oziroma viktimizaciji Slovenija (Ljubljana) 1992–1997. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 49(3), 257–265.
41. Peek-Asa, C., Wallis, A., Harland, K., Beyer, K., Dickey, P. in Saftlas, A. (2011). Rural disparity in domestic violence prevalence and access to resources. *Journal of Women's Health*, 20(11), 1743–1749.
42. Pelfrey, V. W. (2007). Style of policing adopted by rural police and deputies: An analysis of job satisfaction and community policing. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 30(4), 620–636.
43. Pirnat, U. in Meško, G. (2020). Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih: Pilotska študija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(3), 229–242.
44. Ravbar, M. (2006). Slovensko podeželje na preizkušnji: kdo bo nadomestil kmetijstvo? *Dela*, 25, 207–221.
45. Scorzafave, L. G., Justus, M. in Shikida, P. F. A. (2015). Safety in the global south: criminal victimization in Brazilian rural areas. *Journal of Rural Studies*, 39, 247–261.
46. Smith, R. (2010). Policing the changing landscape of rural crime: A case study from Scotland. *International Journal of Police Science and Management*, 12(3), 1–15.
47. Smith, R. in McElwee, G. (2013). Confronting social constructions of rural criminality: A case story on 'illegal pluriactivity' in the farming community. *Sociologia Ruralis*, 53(1), 113–118.
48. Smith, R., McElwee, G. in Somerville, P. (2017). Illegal diversification strategies in the farming community from a UK perspective. *Journal of Rural Studies*, 53(2), 122–131.
49. Somerville, P., Smith, R. in McElwee, G. (2015). The dark side of the rural idyll: Stories of illegal/illicit economic activity in the UK countryside. *Journal of Rural Studies*, 39(2015), 219–228.

50. Statistični urad Republike Slovenije. (2021). *Popis kmetijskih gospodarstev, Slovenija, 2020*. <https://www.stat.si/StatWeb/news/Index/9459>
51. Tucker, S. (2015). *Rural crime & policing: Literature review*. Universities' Police Science Institute, Cardiff University School of Social Sciences. <https://www.dyfedpowys-pcc.org.uk/UPSI/media/2694/ruralcrimeandpolicingliteraturereview2015.pdf>
52. Umek, P. (2004). Viktimizacijska študija 2001. V G. Meško (ur.), *Preprečevanje kriminalitete: teorija, praksa in dileme* (str. 149–162). Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
53. Weisheit, R. A. in Donnermeyer, F. J. (2000). Change and continuity in crime in rural America. V G. LaFree (ur.), *The nature of crime: Continuity and change* (str. 309–357). National Institute of Justice.
54. Weisheit, R. A., Wells, L. E. in Falcone, L. E. (2006). *Crime and policing in rural and small-town America*. Waveland Press.
55. Yarwood, R. in Wooff, A. (2016). Policing the countryside in a devolving United Kingdom. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 375–386). Routledge, Taylor & Francis Group.

A Farm Victimization Survey in Slovenia 2020–2021

Gorazd Meško, Ph.D., Professor of Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: gorazd.mesko@um.si

Katja Eman, Ph.D., Associate Professor of Criminology, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: katja.eman@um.si

This article presents the results of a pilot victimization study conducted in 2020 and 2022 on a sample of 534 persons living on Slovenian farms. The results showed that the respondents were most concerned about property crime, and they perceive pollution and endangerment of crops, illegal hunting and fishing, sexual violence, as well as inappropriate behaviour related to alcohol consumption as problematic forms of illegal behaviours in their environment. In general, their opinion about the police is positive, but it could be improved with more police presence among the populace. Preventive measures of people on farms are primarily of situational crime prevention, such as video surveillance, perimeter fences, warning signs, warning signals, livestock counting, and property marking. In conclusion, the authors discuss the possibilities for more effective assistance to victims and the implementation of preventive measures to prevent victimization in rural areas.

Keywords: rural environment, rural criminology, rural crime, victimization, victimization study, Slovenia

UDC: 343.988(497.4)